

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja a poštnino vred in v Mariboru a pošiljanjem na dom za celo leto 2 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravnistvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Štajarski Slovenci na branik!

Zakaj kličemo danes na branik? — Brani moramo našo najdražjo svetinjo — mili slovenski jezik. Naši neumorni nasprotniki našo slovenščino z nova napadajo in izganjajo iz naših ljudskih šol, kjer ji gre in pristojajo po božjih in človeških postavah prvo, izključno mesto.

Gotovo je še vsem dragim čitateljem „Slov. Gospodarja“ v živem spominu resolucija deželnega zbora štajarskega gledé poduka nemščine na slovenskih ljudskih šolah. Kmalu potem je vis. deželni šolski svet štajarski poprašal mnogo sl. krajnih šolskih svetov po slovenskem Štajarskem, kedaj se naj začne nemščina podučevati in koliko ur na teden?

To postopanje nas je razveselilo radi tega, ker smo bili radovedni poizvedeti, če je istina neprestano premlevana trditev naših protivnikov, da slovensko ljudstvo želi, da se nemščina v večji meri poučuje, kakor doslej in drugič je bilo to ravnanje čisto postavno, kajti po šolske postavi z dne 8. februarja 1869 gld. pristojajo krajnemu šolskemu svetu prva beseda o učenem jeziku v ljudskih šolah.

Slavni krajni šolski sveti so se večinoma vsi izrekli za pouk nemščine kot učni predmet, ne pa kot učni jezik, začeniši od 4. oziroma 5. šolskega leta višje, kedar so se že slovenski otroci v domačem jeziku temeljito izobrazili.

Slavni dež. šol. svet je menda pričakoval za svojo miljeno nemščino ugodnejšega odgovora, ker je krajnim šolskim svetom takoj vrnil odgovore s pristavkom, naj sl. krajni šolski sveti resno preudarijo in premislijo še enkrat o tej reči uvaževaje, da je nemščina kulturni, za Slovence neobhodni potrební jezik itd.

Večina sl. krajnih šol. svetov na ta drugi poziv ni nič odgovorila, drugi so pa sl. okraj. šol. svetom svoje prve sklepe zopet naznanili s pristavkom, da je to edino pedagogično in

pametno in da kot možje svojih nazorov ne spreminjajo itd.

Kaj je storil na to sl. dež. šol. svet štajarski? Berite tukaj eden primer v slov. pre-stavi!

„Krajni šolsk. svetu v ...“

Vis. c. kr. dež. šolski svet je po sporazumljenju s štaj. dež. odborom z odlokom dne 5. novembra meseca 1886 zaukazal, da je na tamošnji šoli pričeti z nemškim podučevanjem v 3. šolskem letu ter se ima to v 3. šolskem letu v 3, od 4. šolskega leta naprej v 4 urah v tednu goditi. Ob enem je bilo tudi odredjeno, da se mora od 3. šolsk. leta naprej računanje in zemljepisje nemški ali vsaj menjavno slovenski in nemški podučevati, zakaj le na tak način morejo si otroci nekaj gotovosti v nemškem jeziku pridobiti. To se naznani kraju. šolsk. svetu.

Okr. šolski svet na Ptuj, novembra 1886.

Predsednik: Supančich.

Gorenji ukaz se šolskemu vodstvu v ... izroči s tem, da razkaže ure, ki so odločene za nemški poduk v tednu, v dnevnem podučnem načrtu, oziroma, da le tega v smislu ukaza prenapravi.

Okr. šolski svet na Ptuj, novembra 1886

Predsednik: Supančich.

Ta ukaz velja za dvo- in tro-razrednice. Ta najnovejši jezikovni ukaz vis. dež. šol. sveta štajarskega bje v obraz členu XIX. drž. osn. zakonov in je tudi po šolskih postavah nente-meljen, ker § 6 šol. post. z dne 2. maja 1883 veleval: „O učenem jeziku in o pouku drugega deželnege jezika odločuje, poslušavši one, ki šolo vzdržujejo, v s postavami določenih mejah dež. šol. svet.“

Oni, ki šolo vzdržujejo so pa občine, oziroma njihov zastopnik krajni šol. svet, ne pa dež. odbor.

Naredba ministra za uk in bogočastje z dne 8. junija 1883 § 3. 1. veleval: „V prvih 3

šolskih letih je osobito vaje v govoru, čitanju in pravopisu, kakor tudi v ustnem računanju gojiti."

To vse velja le o materinščini, a ne o nemščini na slovenskih šolah.

Realni pouk, kakor zemljepisje, naj se skozi in skozi na „Berila“ naslanja, kar zahteva ministrska naredba; ta „Berila“ so pa slovenska, zemljepisna tvarina je slovenska, toraj se naj slovenski uči.

Zakaj je vis. dež. šol. svet baš računanje in zemljepisje odbral, da bi se poučevalo v nemščini? Ker je za ta dva predmeta največ učnih ur v učnem načrtu določenih: za računanje 4, oziroma 5 ur, zemljepisje pa po 2 uri na teden.

Kaj je Slovencem storiti proti temu ukazu? Braniti se nam je; nastopimo postavno pot! Šol. postavne govore prejasno za nas ter rekurirajmo najprej na ministerstvo za uk in bogostastje in če tukaj ne bomo uslišani, na državno sodišče.

Na Českem je bilo takih in enakih slučajev že več in državno sodišče jih je ugodno rešilo. Ne držimo toraj križem rok! Nekaj sl. krajnih šol. svetov Ptujskega okraja je to že storilo; ostale pa prosimo nujno, naj blagovolijo zapisnike o dotičnih sejah kraj. šol. svetov in odloke vis. dež. šol. sveta izročiti g. dr. Jak. Ploju, odvetniku na Ptaju.

Nujno prosimo vse one, ki so udi krajnih šolskih svetov, naj nemudoma za delo primejo, da se vendar enkrat pride do edino pametnega pouka na slovenskih ljudskih šolah.

Vsak zavedni Slovenec pa naj stori svojo narodno dolžnost in zaželen uspeh ne bo izostal. „Dolžan ni samo, kar velela mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan.“

Slovinci, ne dajmo in ne udajmo se!

Gospodarske stvari.

Konj v hlevu.

Zima je nastopila. Treba je gledati na to, da biva v hlevih prava toplota, blizu 10 do 12° R. služi konjem pa tudi žrebetom najbolje. Zimska dlaka krije živali ter jih kakor odeja varuje mraza, ona obvaruje divje ali poludivje konje zmrznjenja.

Ako so hlevi pretopli, izgođi so rado, da se konji prehladijo, saj morajo od časa do časa s hleva in dobedo nahod ali vnetje: žrebetjo hromost, drisko, smoliko.

Kmečki vzrejevalci torej skrbijo za to, da ne bode v hlevu ne prehladno ne pretoplo. Ako je hlev prevelik, spravi se vanj nastelj ali v skrajni stili tudi krma, t. j. slama ali seno in predeli se z leseno steno gori do dilj. Bodi

pa hlev velik ali majhen, naj gredó konji vsak den na prosto, v tem pa se odpro vrata in okna pri hlevu.

Zdravih konj ne kaže v hlevu pokrivati. To bi bilo, kakor da bi človek v topli hiši si zimsko suknjo ali kožuh oblekel, ko bi prišel na prosto, pa jo vrgel s sebe.

Začetkom zime je že sila treba poskrbeti konjem prostor, da se izletajo. Kar je na takem neravnega se mora zravnati ter s slamo, z listjem ali gnojem prevleči. Vendar pa zadnji ne sme preveč moker biti, kajti tak gnoj škoduje konjem na kopitih še več, kakor navadna tla.

Sedaj pride tudi čas, da se konji ostro ali za zimo podkujejo. V tem naglašamo najbolj to, da se naj rabi za podkve železo tako, ki se da odvit s podkve, Tako se pride v okom hodu, ki se mu pravi „v venec“. Tak hod postane lahko konju nevaren za življenje, spači pa na vsak način venec in stranski rog na kopitih. Ako rabiš torej podkve, katerim se daje ostrina odvit, lahko odvijesh, kedar hočesh, ostre podpore s podkev in deneš navadne na podkve. Isto ti je itak storiti, če se jame tajati cesta, ker je sedaj taka podkev odveč. Ako se ostre podpore na podkvah skrhajo, vzameš jih s podkev ter zanesi samo nje h kovaču. Ne bo ti treba le žeblja na podkvi premekniti.

Če ni kje kovač zmožen taci podkev in ostrih podpor na njih napraviti, poišči si kovača kje drugje, ki to zna ter ti ne bodi žal ni truda ni poti za to. To traja potlej celo zimo, napraviti je treba le nekaj ostrih podpor več in nekaj bolj gladkih. Pri tem si prihraniš truda, denarja, izlasti pa ovaruješ svojim konjem venec in sploh kopita.

Konjerejec, ki je ob enem kmet, nima v tem času veliko dela za konje, tedaj pa stori prav, če vadi mlade konje. Naj jih pusti na dolgi vrvi v okrogu teči, na desno in na levo. V tem naj le tekó, kolikor so v stanu, precej. Starejše, ki stojé že v tretjem letu, vprežeš lahko v lahek voz, vendar pa s kraja le zmerno.

Bramba zoper zajčji zob.

Bolj, ko sadimo sadno drevje, bolj je treba tisto varovati, da ga zajec ne objé. Stori pa se to lahko z neko zmesjo. Le ta obstoji iz vapna, ilovice, peska in kravjeka. To zmes poliješ z gnojnico, potem pa namažeš jeseni debela drevesec od tal do venca. Ta maža je tudi zoper mrčes dobra. Mazati pa je drevesa meseca oktobra ali novembra, meseca decembra pa bojda ne stori tako dobro.

Sejmovi. Dne 21. decembra v Laškem trgu in pri sv. Tomažu nad Veliko nedeljo. Dne 23. dec. pa v Brežicah.